

Kūrybinio verslo skatinimas Lietuvoje: galimybės ir kliūtys Seminaro „Skatinimo priemonės smulkiajam kūrybiniam verslui“ apžvalga 2010 05 21

Lietuvoje kaip ir visame pasaulyje vis svarbesnę ekonomikos dalį užima kūrybinių industrijų sektorius, kuriantis intelektualius, komfortiškus ar naujoviškus produktus bei novatoriškas paslaugas. Kaip rodo daugelyje Europos šalių atlikti tyrimai, kūrybinis verslas – tai smulkus verslas, kuriame daugiausiai veikia mikro įmonės. Kūrybiniam verslui palankią politiką vykdo Lietuvos Respublikos ūkio ministerija bei jai pavaldžios institucijos, tačiau nepaisant pozityvių poslinkių, dažnai neaiški šios srities padėtis valstybiniame verslo skatinimo kontekste.

Gegužės 21 dieną Tarptautinių kultūros programų centras kartu su Kultūros kontaktų biuru bei MEDIA Desk Lietuva surengė seminarą „Skatinimo priemonės smulkiajam kūrybiniam verslui“, kuriame kūrybinių verslų atstovai buvo supažindinti su finansinėmis ir nefinansinėmis paramos galimybėmis, taip pat buvo pristatyti sėkmingi kūrybinio verslo skatinimo projektų pavyzdžiai – meno inkubatoriai. Renginyje dalyvavo kultūros ir ūkio ministerijų, ES paramą administruojančių agentūrų bei kūrybinio sektoriaus atstovai.

Kūrybinio verslo aplinkos kūrimas: menų inkubatoriai

Seminare menų inkubatoriai buvo pristatomi kaip netiesioginė parama kūrybininkams, kurios esmė yra aplinkos, skirtos kūrybinei veiklai, kūrimas, o ne tiesioginės dotacijos. Menų inkubatoriuose siekiama naudojantis turima infrastruktūra sudaryti sąlygas menininkams kurti ir pristatyti publikai savo darbus, pradėti nuosavą verslą, plėtoti su menu susijusius verslus, skatinti bendruomenę aktyviau dalyvauti kultūriniame gyvenime bei prisidėti prie kultūrinio paveldo išsaugojimo.

Renginyje pristatyti trys menų inkubatoriai: Klaipėdos kultūros fabrikas, Audiovizualinių menų industrijos inkubatorius (Vilnius) bei Užupio meno inkubatorius (Vilnius). Siekta išsiaiškinti, kaip ir kokias sąlygas šie meno inkubatoriai sudarys juose reziduojantiems kūrybininkams.

Klaipėdos kultūros fabrikas (KUFA) – tai būsimas uostamiesčio menų inkubatorius, kurį planuojama įkurti rekonstruotose tabako fabriko erdvėse. Šiame inkubatoriuje ketinama sutelkti įvairių profilių meno kūrėjus, jų grupes ir su menu susijusius verslus plėtojančius asmenis. Pasak projekto atstovės, Klaipėdos miesto savivaldybės kultūros skyriaus vedėjos Godos Giedraitytės, didžiausias jų lūkestis – paversti meno inkubatorių gyvybinga, aktyvia miesto erdve, kuri taptų ne tik kūrybininkų prieglobsčiu, bet ir svarbiausiu Klaipėdos kultūros ir kūrybinių verslų židiniu.

Klaipėdos kultūros fabrikas šiandien ir patvirtintas jo projektas (vaizdinę medžiagą pateikė KUFA atstovė).

Vilniuje Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Vilniaus dailės akademijos ir Lietuvos kino studijos iniciatyva planuojamas įkurti **Audiovizualinių menų industrijos inkubatorius** (AMII) sieks integruoti jaunus specialistus (aukštųjų meno mokyklų studentus bei jas baigusius profesionalus) į audiovizualinių menų sektorių. Asociacijos "Audiovizualinių menų industrijos inkubatorius" direktorė Inesa Kurklietytė pasakojo, jog šiame inkubatoriuje rezidentai galės įsikurti studijas bei įgyvendinti kūrybinius projektus naudodamiesi Lietuvos kino studijos suteikiama technine baze. Renginio metu diskutuojant apie šį projektą paaiškėjo, jog trūksta susikalbėjimo tarp inkubatoriaus kūrėjų ir privataus sektoriaus atstovų. Privачios įmonės kol kas nėra projekto partneriai ir baiminasi patirti nuostolius, nes, pasak jų, inkubatoriaus atstovai taps jų konkurentais. Tačiau be komercinės veiklos inkubatoriaus egzistavimas neįmanomas, nes rezidentai turės išlaikyti savo vietas inkubatoriuje patys.

Jau 8 m. Vilniuje veikiančio **Užupio meno inkubatoriaus** (UMI) atstovė Eglė Januškevičiūtė seminare pristatė projekto plėtros planą – tęsti daugiamečių kūrybinės asmenybės ir kūrybinės bendruomenės vystymą diegiant inovatyvias technologijas ir kūrybinius sprendimus. UMI siekia sukurti naujas, lanksčiai formuojamas modulines erdves, pritaikytas kūrybinių asmenybių, projektų, veiklų ir verslų inkubavimui ir vystymui bei atnaujinti jau esamas inkubatoriaus erdves. Tačiau, pasak UMI projekto atstovės, projekto įgyvendinimą lėtina standartinis biurokratinis procesas. Ji tvirtino, jog planuojami kurti inkubatoriai realiai pradės funkcionuoti tik po 3-5 m.

Modulinės erdvės sukurtos iš įrengtų ISO konteinerių bei juos skirtingais būdais jungiančių detalių komplekto (pavyzdžius pateikė UMI atstovė).

Bendras visų pristatytų inkubatorių tikslas – skatinti verslumą ir konkurencingumą kultūros ir kūrybos industrijų srityse. Šis užmojis atsiskleidžia ir grynai praktiniame inkubatorių veiklos lygmenyje: nors inkubatorių egzistavimas neįsivaizduojamas be valstybės paramos, jų rezidentai turi patys išlaikyti (pilnai arba dalinai) jiems suteikiamas kūrybines erdves užsiimdami komercine veikla.

Menų inkubatorių atstovai vieningai išreiškė mintį, jog siekiant įgyvendinti projektus svarbiausia yra dialogas tarp projektą kuriančių, vykdančių ir kitų jame dalyvaujančių ir suinteresuotų veikėjų. Kol kas stokojama bendradarbiavimo tarp institucijų, per kurias įgyvendinami projektai, tenka kiekvieną grandį atskirai supažindinti su idėjomis ir bandyti prisistaikyti prie taisyklių, kurios ne visada atitinka realią padėtį. Vienas esminių inkubatoriaus sėkmingos veiklos veiksnių – bendradarbiavimas tarp inkubatoriaus vystytojų ir kūrybinės bendruomenės, kuriai jis būtų skirtas. Būtina atsižvelgti į kūrybininkų poreikius, bei lūkesčius ir suderinti abipuses iniciatyvas.

Finansinės ir nefinansinės paramos galimybės

Seminare Ūkio ministerijos ir „Lietuvos verslo paramos agentūros“ atstovai pristatė kūrybiniam verslams tinkamas finansinės paramos priemones.

Ūkio ministerijos inovacijų politikos skyriaus vyriausioji specialistė Indrė Pliopaitė supažindino su Lietuvos inovacijų politikos 2010–2020 metų strategija, kurios tikslas – kurti kūrybingą visuomenę, sudaryti sąlygas plėtoti verslumą ir inovacijas. Viena iš prioritetinių strategijos sričių – kūrybinės industrijos, kurios laikomos klasterizacijai potencialia ūkio šaka. Kūrybinėms industrijoms siūlomos 3 paramos priemonės: **Inoklaster Lt**, **Inoklaster Lt +** ir **Asistentas-2**.

Inoklaster LT – tai parama verslo klasterių veiklai, siekiant skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą bei didinti Lietuvos pramonės tarptautinį konkurencingumą. Priemonė *Inoklaster LT+* papildo *Inoklaster LT*, ji skirta bendrai mokslinių tyrimų ir mokymų infrastruktūrai kurti ir technologijų sklaidai užtikrinti. Jos remiamos veiklos yra investicijos į klasterio mokymų ir tyrimų centro infrastruktūrą bei investicijos į klasterio bendro naudojimo infrastruktūrą. Pagal šias priemones klasterį turi sudaryti mažiausiai 5 nepriklausomos įmonės, 1 mokslinių tyrimų įstaiga arba aukštoji mokykla, taip pat gali dalyvauti profesinio lavinimo mokyklos, asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys. Klasterio narius vienija bendri ekonominiai interesai bei jungtinės veiklos sutartis.

Asistentas-2 – tai menų inkubatoriams skirta paramos priemonė, ja siekiama skatinti naujų menų inkubatorių kūrimą ir plėtrą, sudaryti palankias sąlygas steigti smulkaus vidutinio verslo subjektus, juos plėsti bei didinti jų gyvybingumą. Šia priemone remiamos investicijos į menų inkubatorių infrastruktūrą: pastatų statybą, rekonstravimą ir įrengimą. 2009 m. buvo patvirtintas valstybės planuojamų menų inkubatorių plėtros projektų sąrašas, kuriame buvo 9 projektai. Šiai dienai Lietuvos verslo paramos agentūrai (LVPA) yra pateiktos ir pradėtos vertinti 8 paraiškos. Tarp šių projektų yra ir seminare pristatyti menų inkubatoriai.

Taip pat ūkio ministerija siūlo tokias paramos formas kaip nacionalinė parama patentavimui bei inovaciniai čekiai.

Diskusijos metu paaiškėjo, jog rengiant šių paramos priemonių projektus pritrūko dialogo tarp ūkio bei kultūros ministerijų ir kūrybinės visuomenės. Tai patvirtino ir tolimesnės diskusijos po „**Lietuvos verslo paramos agentūros**“ pranešimo. Agentūros direktorė Diana Vilytė plačiau supažindino su LVPA administruojamomis paramos priemonėmis ir ragino kūrybinio sektoriaus veikėjus aktyviau išnaudoti teikiamas finansavimo galimybes. Tačiau kartu ji pripažino, jog projektų vertinimo prioritetai yra nepalankūs kūrybiniam verslams: kaip smulkaus verslo ir tradiciškai prie verslo šakų nepriskiriamų sričių atstovams. Šis faktas paskatino diskutuotojų mintis, jog verslo paramos teikėjai nepakankamai atsižvelgia į realią padėtį kūrybinio verslo terpėje, todėl, ruošiant naujas priemones, reikėtų ieškoti būdų, kaip jas padaryti atviresnes kūrybiniam verslams.

LR ūkio ministerijos smulkaus ir vidutinio verslo departamento direktorė Živilė Glaveckaitė seminare kalbėjo apie smulkaus ir vidutinio verslo skatinimą, ji kvietė atviriau žvelgti į verslo kūrimą, pasitikėti savo idėjomis bei pristatė interneto puslapį www.verslovartai.lt, kuriame teikiama naudinga praktinė informacija kuriantiems ir vystantiems verslą.

Renginio dalyviai buvo supažindinti ir su nefinansinės paramos kūrybiniam verslui galimybėmis. „**Eksportuojančios Lietuvos**“ (Lietuvos ekonominės plėtros agentūros naujoji įstaiga) direktorius Paulius Lukauskas pristatė verslumo ir eksporto skatinimo priemones, kurių pagrindas – informacijos teikimas ir verslumo ugdymas. Viena iš prioritetinių organizacijos veiklos krypčių – smulkaus ir vidutinio verslo rėmimas. „Eksportuojanti Lietuva“ verslo atstovams teikia konsultacines paslaugas, rengia mokymus bei seminarus, užsiima informacijos sklaida. Taip pat remia Lietuvos dalyvavimą užsienyje vykstančiose parodose, mugėse bei festivaliuose.

Seminaro metu pristatytos ir dvi profesiniam ugdymui skirtos priemonės - „**Erasmus jauniems antreprenieriams**“ bei **Leonardo da Vinci programa**.

V. A. Graičiūno aukštosios vadybos mokyklos pristatyta ES finansuojama mainų programa „Erasmus jauniems antreprenieriams“ suteikia jauniems antreprenieriams galimybę vykti į tos pačios (arba artimos) verslo krypties įmonę kitoje Europos Sąjungos valstybėje. Šia programa siekiama suteikti

jauniesiems Europos antrepneriams galimybę nuo 1 iki 6 mėnesių dirbti kartu su patyrusiais verslo kolegomis kitoje Europos Sąjungos šalyje ir įgyti versle būtinų kompetencijų bei praktinės patirties. Švietimo mainų paramos fondas seminare supažindino su **Leonardo da Vinci programos** parama įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimui užsienyje. Ja siekiama remti dalyvaujančius profesiniame mokyme ir tolesnėje profesinio švietimo ir mokymo veikloje, taip pat profesinio mokymo sistemų, praktikų ir institucijų kokybės gerinimą ir naujoves bei didinti profesinio mokymo ir mobilumo patrauklumą darbdaviams.

Seminaras „Skatinimo priemonės smulkiajam kūrybiniam verslui“ parodė, jog ši tema išties aktuali ir iki šiol per mažai viešai aptariama. Renginyje buvo pateikta daug naudingos informacijos, kalbėta apie įvairius temos aspektus, tačiau, kaip paaiškėjo seminario eigoje, dar yra daug erdvės tolimesnėms diskusijoms. Todėl renginio organizatoriai nori paskatinti iniciatyvas rengti daugiau susitikimų ir diskusijų šia tema, siekiant platesnio ir efektyvesnio viešo dialogo, kuris galėtų atsispindėti ir kūrybinių industrijų sektoriui aktualiuose dokumentuose ir atvirose paramos priemonėse.

Daugiau informacijos ieškokite:

- Pranešimai – <http://www.kultura2007.lt/page.php?id=19&c=2&e=23#kurybinisverslas>
- LR ūkio ministerija, Lietuvos inovacijų politikos 2010–2020 metų strategija – http://www.ukmin.lt/lt/strategija/ino_strategija/2010-2020_ino_strategija.pdf
- LR ūkio ministerija, smulkus ir vidutinio verslo skatinimas - <http://www.ukmin.lt/lt/svv/parama/index.php>, www.verslovartai.lt
- „Lietuvos verslo paramos agentūra“, Europos Sąjungos struktūrinė parama 2007-2013 metais – <http://www.lvpa.lt/lt/content/viewitem/10295/>
- „Eksportuojanti Lietuva“ – www.verslolietuva.lt
- „Erasmus jauniesiems antrepneriams“ – <http://www.avm.lt/index.php?sid=78&tid=110>
- Leonardo da Vinci programa – <http://www.smpf.lt/index.php?id=61>
- Klaipėdos kultūros fabrikas – <http://www.kepa.lt/vykdomi-projektai/Buvusio-Tabako-fabrika-pritaikymas-smulkus-ir-vidutinio-verslo-reikmams>
- Audiovizualinių menų industrijos inkubatorius – <http://server.uzupiozinios.lt/kurybinesindustrijos/?p=1225>
- Užupio meno inkubatorius – www.umi.lt

Tarptautinių kultūros programų centro informacija.